

Ryssland och Ukraina inför Trumps makttillträde

I hela världen och i synnerhet i Ryssland och Ukraina väntar man spánt på vad som kommer att hända när Trump tillträder som president i USA.

Kommer han att försöka tvinga fram en slags ukrainsk kapitulation? Och i så fall, vad händer då? Och hur länge kan Ryssland fortsätta kriget som börjat få allt svårare återverkningar på den ryska ekonomin, samtidigt som kriget i det stora hela är ett ställningskrig med mycket blygsamma framgångar trots mycket stora insatser? Och hur står det till med den inhemska opinionen? I Ryssland är det i stort sett omöjligt att genomföra opinionsundersökningar, medan Ukraina är ett relativt öppet samhälle där man kan genomföra sådana.

De följande två artiklarna diskuterar olika ekonomiska, militära, opinionsmässiga och andra frågor som nu står på dagordningen. Artiklarna är långt ifrån heltäckande och man kan även ifrågasätta en del av de ståndpunkter, faktavärderingar m m som där framförs. T ex så kan man tycka att beskrivningen av det militära läget är väl pessimistiskt för Ukrainas del – fast då bör man veta att artiklarna skrevs innan Ukraina påbörjade en ny offensiv i Kursk, som återigen visar att Rysslands krigsmakt i många avseenden är en koloss på lerböter.

Rysslands ekonomiska läge försämras tvärt inför Donald Trumps återkomst till Vita huset

Av Benjamin Quenelle

Le Monde, 2 januari 2025

Makthavaren i Kreml har inte svarat på erbjudandet från den snart tillträdande amerikanske presidenten om ett avtal om Ukraina. I stället fortsätter den ryska offensiven där.¹ Men snart tre år efter att kriget hopar sig tecknen på att Rysslands ekonomi är på väg att kraftigt försämras.

Vladimir Putin avslutade 2024 på samma sätt som han inledde det: i triumfatorisk ton. ”Vi är säkra på att allt går som det skall, att vi går framåt”, kunde ledaren i Kreml meddela i sitt nyårstal, som också sammanföll med att det gått 25 år sedan han kom till makten. I en hyllning till sitt land som ”oberoende, fritt och starkt” kan hans självsäkerhet framstå som stärkt av att hans armé under det år som gått erövrat nära 4 000 kvadratkilometer ukrainskt territorium. Men över det hela vilar en skugga: den tvära försämringen av läget ekonomiskt.

I sitt nyårstal behandlade presidenten inte riskerna för stagflation. Vid sin presskonferens den 19 december medgav han ändå att en inflation på över 9 procent var ”ett oroväckande tecken” och att ”sanktionerna fått konsekvenser”. Prisökningarna, dubbelt så höga som de av Kreml uppsatta målen, har tvingat centralbanken att höja styrräntan till 21 procent, den högsta nivån på över tjugo år. Det har lett till att bankernas räntenivå nu närmar sig 30 procent. Rubeln störttycker utan motstycke sedan mars 2022 och de första västliga sanktionerna mot Moskva. Tecken på en krigsekonomi drabbad av inflation, hotad av överhettning och plågad av osäkerhet på många håll.

Den senaste tiden har olika aktörer på den ekonomiska scenen i Moskva slagit larm, i tidningar eller andra forum. ”Styrräntan är 2,5 gånger högre än inflationen och ändå minskar den inte. Det verkar som medicinen är mer skadlig än sjukdomen”, mullrade chefen för

¹ Fast med stora förluster av soldater och utrustning, samtidigt som man gjort ganska små framryckningar.

stålföretaget *Severstal*, Alexej Mordatjov, en av de viktigaste industriledarna i landet. ”Läget är bekymmersamt. Ekonomin kommer inte att stå emot om det här fortsätter. Vi ser klara tecken på en inbromsning”, hördes det i oroligt tonfall från German Gref, vd för *Sberbank*, landets största bank och en av de mest ansedda företrädarna för en liberal ekonomisk inriktning.

”Herr president, dags öppna ögonen!”

Medan Internationella valutafonden räknar med en ny tillbakagång för tillväxten under 2025 (en siffra på 1,3 procent har nämnts) efter en stadig nedgång redan under 2024 (5,4 procent första kvartalet, 4,1 procent det andra, 3,1 procent det tredje) börjar nu också Kreml närstående företagsledare att uttrycka sin oro. ”De höjda räntorna utgör en allvarlig broms på industritillväxten”, medger Sergej Tjerezov, chef för det statliga holdingbolaget *Rostec* och centrum för det militär-industriella komplexet. Tjerezov är en gammal vän till Vladimir Putin sedan tiden tillsammans inom KGB, men nu varnar han: ”Om vi fortsätter så här då kommer större delen av våra företag att gå i konkurs.”

Trots försäkringarna om motsatsen från Kremls sida verkar således allt inte vara under kontroll. ”Från näringslivshåll kommer signaler till Kreml: ekonomin håller men inte hur länge som helst. Det måste snarast bli slut på konflikten i Ukraina”, säger en rysk källa med insyn i näringslivet men som vill vara anonym. ”Att centralbankschefen Elvira Nabjulina, betraktad som en liberal ekonomiskt, höjer styrräntan kan ses som ett indirekt budskap till Putin: de här räntesatserna är inte normala, herr president, dags öppna ögonen! Stämningarna är sådana i Moskva: missnöjet växer.”

En fredsöverenskommelse i Ukraina som bara går ut på att frysa konflikten kan leda till en politisk kedjereaktion, säger en annan rysk observatör. Ett sådant avtal skulle Kreml säkert via sina nätverk inom medierna framställa som en framgång, ”men den politiska eliten skulle inse att det är långt från de mål som angavs inledningsvis och då kan det bli problem för regimen. Fasaden är bräcklig! Det såg vi redan med Jevgenij Prigozjins resning.” En anspelning på det spektakulära, men fåfänga, myteriet mot den högsta militärledningen som ledaren för den paramilitära Wagnergruppen iscensatte i juni 2023.²

Motstridiga signaler från Kreml

Oron på det ekonomiska området kan väga in då Donald Trump ju lovat att ”inom tjugofyra timmar få slut på kriget” i Ukraina. Den tillträdande amerikanske presidenten har kommit med signaler om en snabb resa till Moskva för att underteckna ett avtal som, de facto, skulle tvinga Kyiv att göra territoriella eftergifter och samtidigt sätta stopp för fortsatt rysk framryckning i Ukraina. Kreml har inte svarat med något som helst som tyder på att man hörsammat de signalerna. Tvärtom. De senaste dagarna har attackerna mot Ukraina intensifierats och fler byar erövrats.³

”Trump’s initiativ stör Kreml och tvingar det att anpassa sig, men utåt har inget förändrats”, säger en hög europeisk diplomat i Moskva. Vladimir Putin har inte kommit med någon inbjudan till Donald Trump och knappt berört hans förslag till avtal. I självsäker stil har han i stället upprepat att Ryssland inte behöver någon vapenvila, utan en fred ”på lång sikt, varaktig, baserad på trovärdiga säkerhetsgarantier.” Dvs i översättning: Moskva ska bestämma fredsvillkoren. ”För tillfället håller Vladimir Putin fast vid sin grundinställning”, sammanfattar den europeiske diplomaten. ”Den närmaste tiden kommer han att iaktta Trump och, beträffande utvecklingen militärt, se hur det kommer att gå med stödet från USA. Men för

² Se [Prigozjins marsch mot Moskva](#), [Prigozjins kupp försök har visat på Putins sårbarhet](#) och [Efter Prigozjin hopar sig frågorna om vad som ska hända med Putins Ryssland](#)

³ Fast ryssarna verkar ha stoppats upp i Kursk och dessutom har nu Ukraina inlett en ny offensiv i Kursk.

egen del, beträffande det ekonomiska läget i Ryssland, är han pressad av de västliga sanktionerna och deras alltmer olycksbådande följder ...”

Efter fallet för bundsförvanten Bachar al-Assad i Syrien och den örfil som det innebar vill Kreml framför allt vara den som bestämmer dagordningen på den ukrainska fronten. ”Det ligger i Kremls intresse att nå ett fredsavtal för att inte tvingas till ytterligare en militär mobilisering och att ekonomin försämras, men Putin har inte bråttom”, säger mer försiktigt Thierry de Montbrial, ordförande för *World Polity Conference*, som ägde rum i Abu Dhabi den 13-15 december. ”Moskva har ett manöverutrymme och möjlighet att agera som Kyiv, beroende av amerikansk hjälp, inte har. Till att börja med kommer Putin att ägna tid åt att testa Trump. Inte under tjugofyra timmar utan några månader.”

Ett försiktigt Kreml kommer därför att nöja sig med att skicka motstridiga signaler. Å ena sidan förhålls statstelevisionen ”hjältarna” i kriget och enligt det oberoende opinionsinstitutet *Levada* är bara 20 procent av ryssarna villiga att göra eftergifter åt Ukraina, medan 77 procent stöder en fortsättning av ”den militära specialoperationen”. Men regimen har också nyligen anordnat ett möte där vice guvernörerna i olika regioner fått i uppdrag att förbereda sig på att ”ge en bild av segern” – ett sätt att också förbereda ett eventuellt slut på kriget.

Ukrainarnas moral prövas efter nära tre år av krig

Thomas d'Istria

Le Monde, 6 januari 2025

För många ukrainare går garantier för landets säkerhet före återerövring av de områden ryssarna ockuperat.

Å ena sidan, den stora motståndskraften hos befolkningen. Å den andra, en ökning av antalet röster som vill se territoriella eftergifter för att kunna uppnå fred. De senaste opinionsmätningarna mellan den 30 december och 3 januari av Internationella sociologiska institutet i Kyiv (KIIS) säger mycket om den osäkerhet som råder bland befolkningen drygt tusen dagar efter att den ryska invasionen påbörjades.

Valet av Donald Trump till USA:s president väger in tungt på de stämningarna. Ukrainarna hoppas att den nyvalde presidenten, som tillträder den 20 januari, ska komma med snabba och kraftfulla beslut för att få slut på kriget och samtidigt fruktar man att det militära och ekonomiska stödet från USA ska minska. Vid fronten fortsätter Kyivs armé, i brist på manskap och vapen, stadigt att retirera gentemot de ryska styrkorna, som till priset av tunga förluster knapar åt sig territorium i landets östra del.

När Donald Trumps maktillträde närmar sig har uttalandena från politiska företrädare tydligt förändrats. Sakta men säkert började det som hittills varit tabubelagt, tanken på territoriella eftergifter åt Ryssland för att få slut på kriget, att få genomslag. I sitt nyårstal talade Volodymyr Zelenskyj om ”en rättvis fred” utan att som villkor ange befrielse av de områden Kremls armé ockuperar.

”För närvarande förmår vi inte återta hela det ukrainska territorium som Ryssland kontrollerar”, sade i början av december Iehor Tjernjev, parlamentsledamot för presidentens parti och vice ordförande i nationella säkerhetsutskottet för försvar och underrättelser i *Rada*, parlamentet. ”Men vi kommer aldrig att uppge de territorierna och vi kommer aldrig att erkänna dem som en del av Ryska Federationen”, fortsatte han.

För Ukrainas president och hans team handlar det nu först och främst om att tillsammans med sina allierade förhandla fram säkerhetsgarantier. ”Vår övertygelse är att bara ett ukrainskt medlemskap i Nato kan leda till en varaktig fred”, sade Tjernjev vidare med hänseelse på det Minsk-avtal som upprättades efter att kriget i Donbas brutit ut 2014 men som inte kunde förhindra den ryska invasionen. För ukrainarna skulle en frysning av konflikten vara sämsta lösningen: ”Ryssarna skulle bara samla nya krafter och sedan starta en ny invasion om några år”, säger Iehor Tjernjev.

Slutsatser som harmonierar med vad opinionsmätningarna säger om stämningarna bland befolkningen. De mätningar som KIIS gjorde i början av december i samtliga av Kyiv kontrollerade regioner talar om en konstant ökning av antalet som säger sig redo att gå med på territoriella eftergifter, på vissa villkor, för att få slut på kriget.

”Å ena sidan fortsätter en majoritet av befolkningen – 58 procent i oktober mot 51 procent i december – att anse att vi inte ska göra några eftergifter”, säger Anton Grutjeskyj, chef för det sociologiska institutet. ”Men å andra sidan, om man ställer frågan om territoriella eftergifter mot medlemskap i Nato kan en majoritet tänka sig att godta att frågan om befrielse av de områdena skjuts på framtiden.” Enligt de mätningarna, som publicerades den 3 januari, är 64 procent av ukrainarna beredda att godta ett slut på kriget och att befrielsen av de ockuperade områdena skjuts på framtiden i utbyte mot medlemskap i Nato och EU, medan 21 procent kategoriskt motsätter sig något sådant.

Opinionsmätningen visar också en minskning av dem som ser optimistiskt på Ukrainas framtid i ett läge då tiotusentals personer dödats, stora delar av landet härjats av striderna och miljontals fått lämna sina hem. I slutet av 2022 trodde 88 procent av de tillfrågade att Ukraina om tio år skulle vara ett välmående land inom EU, i december 2024 hade den andelen sjunkit till 57 procent. Samtidigt har den andel som tror att Ukraina efter kriget kommer att ha en ekonomi i ruiner och en stor del av befolkningen i exil ökat från 5 procent i oktober 2022 till 28 procent i december 2024.

”Psykologiskt slutkörda”

”Man undrar om det kommer att bli något slut, när i så fall och hur det kommer att se ut sen”, sade Ioulia (som inte velat uppge sitt riktiga namn), en ung mor tillsammans med sin tolvårige son vi talade med på Maidantorget i Kyiv i lördags, den 4 januari. ”För det här är ett land där många blivit handikappade fysiskt och moraliskt. Det är inte så att jag inte har några framtidsperspektiv, men det är svårt att vara här just nu. Jag vet ju inte vad som kommer att hända härnäst.”

”Allt fler är psykologiskt slutkörda och knäckta”, säger Anton Grutjetskyj vid KIIS.

”Ukrainarna förlorar nära och kära, familjemedlemmar dödas eller såras.” Resultat: den andel av befolkningen som säger sig redo att hålla ut så länge det är nödvändigt har minskat från 73 procent i februari 2024 till 57 procent i december 2024. De för vilka det är ”svårt att säga” hur länge de kan fortsätta har ökat från 4 procent till 18 procent. ”Det återspeglar tveksamheten i Väst och det förändrade politiska läget i USA”, säger chefen för KIIS. ”Folk är osäkra på grund av osäkerheten kring Donald Trump.”

Även om kriget lett till en mängd olika motsättningar i landet, mellan stridande och civila, mellan dem som lever utomlands och dem som stannat kvar i Ukraina, noterar sociologen samtidigt att det ukrainska samhället på sätt och vis enats. Skillnaderna i svaren mellan landets östra och västra delar har avtagit, rent av blivit obetydliga, medan de var utpräglade före invasionen i februari 2022. ”De skillnader vi observerar nu har inte längre att göra med språk eller inställning till ryssarna”, säger Anton Grutjetskyj. ”De beror på närheten till

fronten. Givetvis har de som bor i öster eller söder och utsätts för dagliga bombningar i viss utsträckning större orsak att gå med på ett fredsavtal.”

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

[Economist: Ryska och ukrainska ekonomin](#)

Stéphane Lauer: [Snaran dras åt kring rysk ekonomi](#) (*Le Monde*)